

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Külmissziói
melléklettel

„Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket.”

2010. március

- Zsid 3, 7-8 -

A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja

Heinrichs Eszter (h. ev. lelkész, Ágfalva)

A hónap igéje: „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.” (Jn 15,13)

Rengetegen próbálták már megfogalmazni, hogy mit is jelent számukra a barátság. Könyvtárakat írtak tele, és ki tudja, hány gigabájnyi virtuális tárhelyet töltöttek meg a barátságról szóló idézetekkel az interneten is. Ezek az írások néha

rövidek, néha hosszúak, néha velősek, néha terjengősek, néha igazak, néha kevésbé igazak, néha elgondolkodtatóak vagy éppen felejtethők.

Bemutatásukhoz és értékelésükhöz

nem lenne elég ez az egy oldal terjedelem, de még az egész újság sem. Amiért mégis megemlítem azt, hogy milyen sok gondolkodó írt a barátságról – Cicerótól Simone Weilen és Márain keresztül Müller Péterig – az az, hogy egyiknek a mondandója sem fogható ahhoz, amit Jézus mondott: „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.” Jézuson kívül senki nem beszél arról, hogy a barátságba „bele kell halni”, vagy hogy a barátainkért fel lehet áldozni magunkat.

Az, hogy mire is gondol Jézus, amikor ezt a különös dolgot mondja, az az evangélium következő mondatából derül ki: „Ti barátaim vagytok...” Ez talán a legrövidebb meghatározása annak, hogy mit jelent keresztyénnek lenni. Keresztyén vagyok, ezért én is Jézus barátja lehetek.

Ez a rövid evangéliumi félmondat – „Ti barátaim vagytok...” – azt hiszem, azoknak „melengeti” leginkább

a szívét, akik elmondhatják magukról, hogy vannak igazi barátaik. Azok érthetik és értékelhetik leginkább Jézusnak ezeket a szavait, akik legalább egy igaz barátira szert tettek az életben. Remélem, hogy a kedves Olvasónak is vannak olyan emberek vagy legalább

egy ember a közelében, akikkel, akivel meg tud osztani jót és rosszat, örömet és bánatot. Akinek ilyen lelki társat vagy barátot ajándékozott az Úr Isten, azok tudják, hogy mekkora, de mekkora jó hír az, hogy Jézus a barátainak nevez minket. De legalább ekkora örömhír azoknak is ez a jézusi mondat, akiknek nincsenek, vagy már nincsenek, igaz barátaik. Mert Jézus melléjük is oda akar lépni, mellettük is ott akar lenni jóban és rosszban, örömben és bánatban.

Keresztyén lélekgyógyászok gyakran hozzák összefüggésbe az „istenképet” és az apai mintát, azaz az istenhitünket és az apánkhoz fűződő kapcsolatunkat. Ezekben a tanulmányokban mindig felvetődik a kérdés, hogy milyen lesz az Istennel való viszony akkor, amikor egy apa elhagyja a gyermekét, vagy iszik, vagy veri, vagy még ezeknél is borzalmasabb dolgot művel vele. Ebbe most nem akarok részletesen belemélyedni, ezért most csak arról kívánok írni, hogy az apjukat nem ismerő, vagy az apjukban csalódott gyermekeknek és embereknek is nagyon sokatmondó lehet Jézus

mondata: „Ti barátaim vagytok...”, hiszen a barátságról legtöbbünknek vannak pozitív tapasztalatai.

„Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért.” Nekünk, a barátainak mondja ezt a mondatot Jézus. Az Isten fia nem tőlünk várja el, hogy életünket feláldozzuk a barátainkért, hanem ő teszi meg ezt a barátaiért, értünk.

Arról, hogy Jézus „első” barátai, a tanítványok mennyire nem értették, vagy mennyire rosszul értették Jézus szavait, több történetet is ismerünk. Amikor szüksége lett volna rájuk, ők elaludtak, elfordultak, elfutottak vagy tagadtak. Mégis Jézusban akkora szeretet volt, hogy életét adta barátaiért.

Húsvétra készülve, a böjti időben forgassuk szívünkben Jézus szavait: „Nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért. Ti barátaim vagytok...”. Jézus barátainak nevez minket. És mi hogyan viszonyulunk hozzá? Alszunk? Elfordulunk tőle? Elfutunk? Letagadjuk?

Amint írtam, sokan és sokat írtak már a barátságról. Arról a „barátságról” is sok-sok teológiai értekezés született, hogy Jézus életét adta ezért a világot és benne minden emberért. Én most arra kérném a kedves Olvasókat, hogy ki-ki vessen számot azzal, hogy mit jelent számára a Jézussal való barátság, és ezt fogalmazza is meg néhány mondatban legalább saját maga számára!

Jézusnak nem volt kérdéses, hogy nincsen senkiben nagyobb szeretet annál, mintha valaki életét adja barátaiért. Nekünk mit jelent ez a barátság? Ha az életünket nem is adjuk a barátunkért, szánunk-e erre a kapcsolatra elég időt és energiát?

*A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
főbb információi, eseménye*

**KONFIRMANDUSOK TALÁLKOZÓJA
A SOPRONI LÍCEUMBAN**

2010. március 20–21.

Szeretnénk megmutatni konfirmandus diákjainknak, hogy nincsenek egyedül, hozzájuk hasonlóan mások is, máshol is osztoznak ugyanabban az örömben, illetve küzdenek ugyanazokkal a nehézségekkel. Ezért a tavalyihoz hasonlóan néhány héttel a konfirmáció ünnepe előtt szeretnénk egy gyülekezeteken túlmutató közösségi élményt adni egyházkerületünk konfirmandusainak, és rámutatni arra, hogy Krisztus szeretete bárhol megtalálhat bennünket.

Ennek jegyében szervezzük az idej talákozónkat is a soproni Líceumban március harmadik hétfőjén.

A találkozó költségét (szállást, étkezést) az egyházkerület fizeti, az utazást minden gyülekezetnek magának kell megszerveznie.

Tervezett program:

Szombat:

- 9 órától érkezés a Líceum kollégiumába (Sopron, Mátyás király u. 21.)
- 10.00 Éneklés, ismerkedő játékok
- 10.30 Nyitó bibliatanulmány
- 11.00 Az egyházi esztendő többféle feldolgozása
- 12.30 Ebéd
- 13.30 A Líceum megtekintése
- 14.15 Szabadidő (közben a városban elrejtett feladatok megkeresése: téma Sopron protestáns egyháztörténeti vonatkozásai)
- 16.00 Vetélkedő
- 18.00 Vacsora
- 19.00 Esti áhítat Vekker-koncerttel
- 21.00 Film (választható): Emlékezz a titánokra

Vasárnap:

- 8.00 Reggeli
- 8.30 Közös készülés az istentiszteletra – közös hitvallás megfogalmazása (kreatív óra)
- 10.00 Istentisztelet a soproni gyülekezettel együtt
- 11.30 „Morzsaszedegetés” (a hétféje kiértékelése)
- 12.00 Ebéd, utána hazautazás

További információ és jelentkezés március 5-ig Mesterházy Balázs iskolalelkésznel: balazs.mesterhazy@gmail.com

- Sárvár, 2010. március 9. kedd – Nők ökumenikus világ-
imanapja rendezvény

A nők ökumenikus világimanapja rendezvénysorozat keretében március 9-én, kedden 17 órai kezdettel Sárváron az evangélikus gyülekezeti terembe hívják a város keresztyén felekezeteihez tartozó asszonytestvéreket a szervezők. Ebben az évben a kameruni asszonyok állították össze az est liturgiáját, imádságait Erő a mához, remény a holnapra, minden, mi él, Istent dicsérje – címmel. Előadó: Mesterházy Balázs indiai misszionárius, a soproni Líceum iskolalelkésze lesz.

Egyházkerületünk honlapja az interneten:

<http://nyugat.lutheran.hu>

A Dunántúli Harangszó az interneten:

www.harangszo.hu

Egyházunk honlapja az interneten:

www.lutheran.hu

FELHÍVÁS

*A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület
Elnöksége*

*ezúton értesíti nyugdíjas lelkészeit, lelkészövegyeit,
hogy a június elejére tervezett nyugdíjaslelkész-találkozó
időpontja – a püspök hivatalos külföldi útja miatt –
június 12-én lesz az egyházkerület győri székházában.*

*Az egyházkerület eseménynaptára
honlapunkon is megtekinthető:
<http://nyugat.lutheran.hu/hirek>*

**Egyházunk Elnöksége ebben az évben is kéri
gyülekezeti tagjainkat és minden
– egyházunk szolgálatát támogató –
adózó állampolgárt, hogy adójuk
egyházak részére felajánlható 1%-át a
Magyarországi Evangélikus Egyház
részére ajánlják fel, melynek technikai száma:**

0035

Köszönettel a MEE Elnöksége

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

**A Nyugati (Dunántúli) Evangélikus
Egyházkerület lapja**

Megjelenik havonta, dunántúli terjesztésben

Lapunk legközelebbi száma

2010. április 4-én

jelenik meg

Felelős szerkesztő: Menyes Gyula

Megrendelhető a szerkesztőség címén: (20/824-4222)

Evangélikus Püspöki Hivatal 9021 Győr, Bajcsy Zs. út 26.

Telefon: 96/516-160 96/516-162 Fax: 96/516-169

Postacím: 9001 Győr, Pf.: 1639

Kiadja a Soproni B. D. Evangélikus Gimnázium (Líceum)

Felelős kiadó: Tölly Balázs

Telefon: 99/512-430

Készült: Újsziget-rotta Sárvár – 1150 példányban

Kapható: a templomokban, gyülekezeti iratterjesztésben

Előfizetési díj egy évre 1400 Ft, külföldön 40 €

E-mail: harangszo@lutheran.hu

Internet: www.harangszo.hu

ISSN 1416-9770

Fehér Károly (ny. ev. esperes, Székesfehérvár)

Jelek, jelképek, szimbólumok 25. A feszület I.

A negyvennapos böjt nagyhét felé tart, a nagyhét pedig a „triduum”, a szent három nap, azaz nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombat felé. A három napnak nagypéntek a közepe, nagypénteknek pedig a délutáni három óra tája, amikor Jézus Krisztus Urunkat megfeszítették. Ez az időpont az a bizonyos „hatod óra”, a szerzetesi imádságos rend „sexta” órájának magyar neve. Még Bornemisza Péter is, akit pedig a legpuritánabb magyar evangélikus reformátornak tart az egyháztörténet, ezt a napi imádságos rendet tartja szem előtt, amikor nagypéntek eseménysorozatát a hórak láncolatához kapcsolva énekelte. „Hatod órán Úr Jézust / Keresztfára feszíték, / Kínja miatt szomjazván / Méreggel itattaték. / Függvén a tolvajok közt, / Hozzájuk számláltaték...” (Régi magyar istenes énekek, 44,4 – Győr, 1945.)

Az ének mögött ott rejtőzik a 13–14. század fordulóján született „Patris sapientia” himnusz szövege, amely Sík Sándor fordításában így hangzik: „Keresztfára szegeztek / Hatod óra táján, / Függet a két látor között / A gyalázat miatt, / Epe csorog italul / Szomjúhozó száján. / Így mossa le bűneink / A megcsúfolt Bárány.” (Himnuszok könyve 439–440. old. – 1943.) Lényegében ez a himnusz cseng tovább a 204. énekünkben: „Jézus, szenvedésedről...”

A folyamatosságot bizonyára segítette, hogy a himnusz minden változata azonos dallamon énekelhető. A himnusz a gótika virágkorában keletkezett. Ez a korszak – keresztény vonatkozásban – a szenvedő Krisztus minél szemléletesebb ábrázolásá-

val akarta – szent igyekezettel – megjeleníteni és emberközelbe hozni megváltásunk drága árát.

Hogyan tehetné volna ezt jobban és lélekbe vágóbban, mint a megfeszítésnek, Jézus haldoklásának sokszor már alig elviselhető naturalizmussal való ábrázolásával. Pedig igazában nem túlzott: az agónia rettenetes látványa legfeljebb is csak sejteti Jézus szenvedésének belső mélységét. Ez a szent igyekezet erőteljesen alakította ezt a jelképet, amit feszületnek nevezünk.

A reformáció lutheri ága Jézus Krisztus keresztdoiztatában látja megváltásunk és hitünk titkát. Ezért a feszület jelének sem fordított hátát. A reformátor a wittengbergi városi templom oltárképének predelláján a feszületre mutat, a vártemplom 95 tételes kapuján pedig a feszület alatt térdel Melanchthonnal együtt (Lásd címlapképünkön. – a Szerk.) De nem példája, sem elindítója annak a félreértésnek, mintha az evangélikus kereszténység legnagyobb ünnepe nagypéntek lenne, leválasztva húsvétól.

Luther egy lélegzetvétellel éneklé és énekelte nagypéntek és húsvét Krisztusának dicséretét. (EÉ 215) Nem felejtethjük, hogy nagypénteknek húsvét a hitelesítő pecsétje. Amit hitünk együtt lát, azt nehéz együtt szemléletes jellel tenni.

A feszület maradt a szem elé is állítható jel. Az oltáron arra emlékeztet, hogy Krisztus áldozata „egyszermindenkorra” szól. Az egyetlen áldozat ér el bennünket, amikor az evangéliumból bűneink bocsánatát halljuk, és amikor ő maga részesít értünk áldozott testében és vérében az oltár szentségé-

ben. Nem bálvány a feszület, amit el kell távolítani vagy összetörni. Közel száz esztendővel a reformáció kezdete után, 1613-ban Berlinben a választófejedelem azzal akarta a reformációt „kiteljesíteni”, hogy a dóm nagy feszületét eltávolította, darabokra zúzatta, és a törmelékét a Spree folyóba szóratta. (H. Sasse: Corpus Christi, 30–30.)

A feszület emlékeztet, hogy megváltásunk nem könyvbe, elméletbe zárható ideológia, hanem a kereszt eseménye, feszületes esemény.

Nem szakítható el húsvétól, hiszen a Feltámadott is viseli a nagypénteki sebek hegeit.

Elgondolkodtató, hogy G. Danneels, Brüsszel katolikus érseke gyönyörűen igaz – 1995 óta magyarul is olvasható – traktátust írt „Nincs vasárnap péntek nélkül!” címmel. Így hangzik pár mondat írása elejéről és végéről: „A keresztények húsvéti emberek. Nincs azonban húsvétvasárnap nagypéntek nélkül, nem támad fel az Úr, ha előbb nem feszítik meg Jézust. A húsvéti öröm tehát nem olcsó öröm. Vajon nem érkeztünk-e egy eufórikus kereszténységhez, amelyben a kereszti, a szenvedés, az áldozat és a lemondás gyakorlatilag eltűnt a látóhatárról. A hit pedig tavaszi sétává válik a tulipánok kertjében. Testvérek, teljes szívből kívánok nektek szent és boldog húsvétot. De ne ugorjátok át a nagypénteket. Sok boldog vasárnapot kívánok nektek. De ne feledjétek a pénteket sem!”

A feszület jele segítsen azt a pénteket nem felejteni!

(Folytatjuk.)

Dr. h. c. Keveházi László (ny. ev. esperes, egyháztörténész, Kőszeg)

Egyháztörténeti mozaikok...

A misszió és a diakónia munkatársai

„A pietizmus atyja”: Johann Arndt (1555–1621)

A mostani lapszámmal új szakaszt nyitunk az egyház történetében. Nagyon nagy léptekkel haladunk. Az a vád is érhet, hogy szinte két évszázad kimaradt. Ezt az időszakot nehezen élte meg egyházunk. Szokták „ellenreformációs kornak” is nevezni. Nehéz, küzdelmes szakasz volt, amikor egyházunk szó szerint az életéért küzdött. Volt idő, amikor a lelkesek és tanítók ellen indult támadás. S volt idő, amikor csak kijelölt „artikuláris” helyeken volt szabad istentisztelet tartani itthon. Ebben a helyzetben evangélikus egyházunk belsőleg is erőtlenebb lett. Erről az időszokról egyszerűen külön kellene beszélni. A készülő Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület történetét feldolgozó könyvben erről sokat lehet majd olvasni.

De a XIX. századdal mintha „új szél kezdett volna fújni”. Egyházunk megelevenedett, belsőleg megújult, s ennek két gyümölcse „termett”: a misszió és a diakónia. Az előttünk álló írások ezzel az

időszakkal foglalkoznak majd. Mert az ébredés mindig együtt termi ezt a két gyümölcsöt. Ezzel, és ennek munkásaival foglalkozunk tehát még az előttünk álló időben.

„Amikor 1606-ban az első könyv *Az igaz kereszténységről* megjelent, az evangélikusok mohón fogadták, mint száraz föld az esőt, mert az addig megjelent könyvek inkább a katolikusok és kálvinisták ellen harcoltak keményen” – írja egy emlékezés erről a korról. Ez a könyv az eddigiekkel szemben valóban úgy hatott, mint az „élő víz”. A harcok, küzdelmek és viták után valóban erre az új hangra volt szükség még akkor is, ha nem is mindenki lelkesedett érte. Ennek az új hangnak volt Johann Arndt képviselője. Ennek persze azért *előzményei* is voltak.

Az ébredés a református Németalföldön lett először mozgalommá. Az akkori és ottani elvilágiásodás ellen vették fel a küzdelmet. A református egyházban élt és dolgozott *Gisbert Voetius* (1583–1676). Teológiai professzor volt az utrechti egye-

temen, s maga köré gyűjtötte hallgatóit „konventekben” azért, hogy elmélyült kereszténységet ápoljanak és valósítsanak meg. Ezt a mozgalmat *precizionizmusnak* is nevezték a komoly, precíz keresztény élet gyakorlása miatt.

Angliában is indult egy mozgalom, amit *puritanizmusnak* neveztek. Az említett mindkét név, sőt az ébredés későbbi nagy hullámának neve is („pietizmus”) gúnynev volt eredetileg, de akiket ezzel illettek, azok szinte büszkén vállalták. A puritanizmus lényege: megtisztítani az egyházat mindentől, ami akkor az anglikán egyházban nem felelt meg az evangéliumnak az egyház tanításában és gyakorlatában. Ennek a mozgalomnak komoly építőirodalma is volt. A legolvasottabb könyv *Lewis Bayley: Praxis pietatis* (A kegyesség gyakorlata) c. írása volt. Ezt a könyvet a XVII. században – a puritanizmus itthoni ága – magyarra is lefordította, nemzedékek olvasták.

(Folytatás a 4. oldalon.)

(Folytatás a 3. oldalról.)

A precizionizmus és a puritanizmus után Németországban született és lett erős európai mozgalommá a pietizmus. A szív és élet kegyessége volt ez a tanításbeli tisztaság mellett. A maga korában, amikor az egyházak élete megüresedett, megmerevedett a tantételekben, vitákban, és a 30 éves háború (vallásháború) pusztítása után ez a mozgalom vitatottsága mellett pozitívumot hozott egyházunk életébe.

A mozgalom élén Johann Arndt élete és szolgálata állt. A papi házban felnőtt fiú már fiatalkorában elmélyedt a Szentírásban, és sokat olvasott Luther irataiból is. Orvos akart lenni, de még tanulmányai előtt súlyos beteg lett. Gyógyulása után a teológia felé fordult. 1581-ben fejezte be tanulmányait Bázelen, és hazatért. Tanító volt néhány évig, majd Badenbornban lett lelkész, ahol áldással dolgozott hét évig. De szembekerült fejedelmével, aki a református irányhoz csatlakozott, ő pedig meggyőződéses lutheránus volt. Felmentették hivatalától.

Quedlinburgba költözött, ahová lelkészi szolgálatra hívták. 1599-ben Braunschweigbe hívták meg, itt írta meg könyvét Az igaz keresztyénségről. „Vannak keresztyének, akik teli szájjal dicsekednek ezzel, de istentelen életet élnek” – ez könyvének alaphangja, és ezért akar a könyv az igaz keresztyénségre vezérlő kalauz lenni. Még öt kisebb könyvet írt, amelyben a Szentírással élelőről, imádságról és más keresztyén élethez tartozó dolgokról ír. „Aki életében nem Krisztust követi, nem gyakorol bűnbánatot, nem Isten gyermeke” – hangzott ítélete.

Könyvei nemcsak az evangélikus egyházban, hanem minden felekezetben nagy hatásúak voltak. Arndt 1611-ben a lüneburgi fejedelemség szuperintendense lett. 1621-ben hunyt el a nagy útra felkészülve.

Arndt életét Isten fel tudta használni egyháza újjulására. Az emlékezés pedig segítsen minket ma is „igaz keresztyénségre.”

MEGHÍVÓ

**2010. március 19. és 21. között
Révfülpön,**

**az Ordass Lajos Evangélikus
Oktatási Központban tartjuk
a IV. Országos Evangélikus Borfeszítvált,
amelyre nagy tisztelettel és szeretettel
meghívjuk!**

A versennyel és szakmai programokkal
egybekötött találkozót
szakmai vezetőjeként ismét

dr. Urbán András professzort kértük meg.
Előadásra és a versenyen való elnöklésre
felkértük dr. Kállay Miklós professzort.
Hívjuk még a szakmai programokra dr. Brazsil
Józsefet, dr. Májér Jánost, Györe Dánielt.

**A fesztivál idei fővédnöke:
dr. Lackner Pál dandártábornok,
tábori püspök**

A program péntek este kezdődik, a verseny
szombaton lesz, befejezés vasárnap délben.
A jelentkezőknek részletes tudnivalókat
küldünk.

A találkozás reményében
tisztelettel és szeretettel:

*Dr. Hafenscher Károly
lelkész, intézményvezető*

„Egyházas” konferenciák Révfülpön

A tél vége számos programot kínált és sok lehetőséget hozott Révfülpön az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban.

Az intézményben – az igazi kemény tél, a nagy hó és a jeges Balaton ellenére (vagy éppen ezért) – sokan megfordultak. Voltak gyülekezeti alkalmak és találkozók, volt önkormányzati istentisztelet, volt zongorahangverseny világhírű művésszel, és voltak ún. „Téli esték” – amelyeket az önkormányzattal közösen rendeztünk.

Két rendezvény különösen is fontos és kiemelkedő volt. Mindkettő évről évre ismétlődik, s mégis újat kínál.

Január utolsó hétvégéjén – hagyományosan minden évben ekkor – került sor a **Luther-konferenciára**. Ez az alkalom változó címet (tematikát), de állandó alcímet hordoz. Most hadd emeljük ki az utóbbit: „Teológia nem csak teológusoknak”. Lelkészek és nem lelkészek – a már megszokott – 1:2 arányban voltak jelen. Együtt váltunk tanuló közösséggé a konferencián. Evangélikus identitásunkat, biblikus gondolkodásunkat, lutheri elkötelezettségünket szolgálja minden évben ez a két nap, amelynek háziasszonya idén is az intézmény igazgatótanácsának vezetője, Isó Dorottya veszprémi lelkész nő volt. Az előadók személye és az előadások címe már önmagában is sokat elárul: Dr. Fabiny Tibor

professzor arról szólt, hogyan segít Luther a mai bibliaolvasó embernek. Véghegy Antal lelkész, teológiai referens pedig arról, hogyan változott Luther álláspontja Isten kettős kormányzásával kapcsolatban a parasztháborút követően. Én pedig arra a kérdésre kerestem a választ: Minta-e ma az evangélikusság számára Luther istentiszteleti rendje? Az igehirdetések szolgálatát Isó Dorottya végezte, a záró istentisztelet igehirdetője és liturgusa – most már hagyományosan – Ittész János püspök volt.

A másik konferenciára egy héttel később, február elején került sor. Ezzel az alkalommal is hagyományt kívántunk teremteni. Szabó Vilmos ötlete nyomán először tíz éve, majd másfél éve volt már hasonló konferencia. A zalaegerszegi lelkész hihetetlen lendülettel felkészítette a szent szolgálatban állókat, akikre sok bízott, s akiktől sokat is kérnek számon... A templom szépítésével foglalkozó hallgatóknak Fehér Károly ny. esperes ilyen címmel tartott előadást: Szépség és harmónia az igényes Isten szolgálatában. Én pedig az egyházi szolgálatát általában és különösen is az istentisztelettel kapcsolatban az egyház egészének kontextusában mutattam be. Káposzta Lajos ny. soltvadkerti esperes hóakadály miatt nem tudott megjönni, de elküldött előadásában a lelkész és az egyházi munkatársi kapcsolatáról „szólt”.

Nagy ereje volt és maradandó élményt jelentett az egyes gyülekezetekről szóló beszámoló is. Külön kiemelő, hogy két gyülekezet, a székesfehérvári és a szombathelyi népes csapatot küldött a konferenciára, jelezve azt, hogy sok önkéntes munkálkodik a szent szolgálatban.

Mindkét konferencia előadásainak szerkesztett változatát közölte az Evangélikus Élet.

Egyházas konferenciák – nem a témákra, s nem is csupán a résztvevőkre utaltam tudósításhoz címében. A találkozások lelkiülete volt egyházas. S ez mindannyiunk számára jó reménységet sugallt. Emberek találkoztak, tanítványként hallgattak, gondolkodtak, beszélgettek, ígére figyeltek és az otthoni szolgálataira készültek. A világban és az elvilágiasodó egyházban igen fontos: legyenek egyházas emberek és közösségek, akik mentalitásukkal, hozzáállásukkal, kisugárzásukkal sokaknak áldást hozhatnak.

(Ezért is volt szomorú e sorok írója amiatt, hogy február második felében – érdeklődés és jelentkezők hiányában – két alkalom is elmaradt: a bójtai lelkigyakorlat és a presbiterkonferencia. Erre a jelenségre talán érdemes később visszatérnünk.)

Dr. Hafenscher Károly
lelkész, intézményvezető, Révfülpön

Egyházkerületünk lelkésze a Lepramisszió új elnöke

Januári közgyűlésén Kapi Zoltán evangélikus lelkész választotta új elnökévé a magyarországi Lepramisszió közgyűlése. A pusztavám-móri gyülekezet lelképásztora három évre szóló megbízatást kapott.

Kapi Zoltán evangélikus lelkész váltja a magyarországi Lepramisszió elnöki székében Riskóné Fazekas Mártát. A Lepramisszió közgyűlése erről január 31-ei közgyűlésén döntött. A korábbi elnök – akit ugyanekkor a Lepramisszió új igazgatójává neveztek ki – hangsúlyozta, hogy a misszió elnökévé olyan, saját egyházának hitvalló tagját választották, aki elkötelezett a Lepramisszió iránt, és a jótékonykban maga is tevékenyen részt vesz már évek óta. „Kapi Zoltán hat éve a kuratóriumunk lelkészi kurátora volt, és magam javasoltam az elnöki tisztre hozzáállása és elkötelezettsége alapján” – fogalmazott.

A magyarországi Lepramissziót néhai Dobos Károly református lelképásztor alapította 1974-ben, éppen 100 évvel a Nemzetközi Lepramisszió megalakulását követően.

(Forrás: www.lutheran.hu)

Tubán József (ev. lelkész, Csorna)

A dunántúli egyházkerület jövője II.

2000-ben, amikor megalakult a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület, magam is tele voltam optimizmussal. Talán azért, mert tíz évvel ezelőtt én is fiatalabb voltam. Örömmel vettem az egyházkerület újjáéledését, de sokakkal együtt azt hittem, hogy mindent újra lehet kezdeni nagyjából onnan, ahol 1952-ben abba kellett hagyni.

Mára egyértelművé vált, hogy ami dunántúli evangélikus kegyességként sok tekintetben példaértékű volt, és máig érezteti a hatását, az nem minden esetben tiszta lutheri hagyomány, hanem sok tekintetben például református gyökerei vannak. Amellett, hogy a dunántúli evangélikusság egységét meg kell őriznünk, arra is oda kell figyelnünk a jövőben – mint ahogyan az elmúlt tíz esztendőben is kénytelenek voltunk ebbe az irányba fordulni –, hogy

nem a hagyományából élő népegyházat, hanem az igéből táplálkozó missziói egyházat kell építenünk és működtetnünk. Ebben természetesen bizonyos dunántúli hagyományokat is fel kell használnunk, de nem kritikátlanul.

Néhány hónappal az egyházkerület megalakulása után az akkor még Győr-Soproni Evangélikus Egyházmegye vezetősége a Mosonmagyaróváron 2001. március 24-én tartott presbiteri csendesnapjára egy előadást kért tőlem azzal kapcsolatban, hogyan képzelem el egyházkerületünk jövőjét. Az alábbi – részletekben közölt – előadás szövegét változatlanul hagyjuk, az olvasóra bízva az értékelést. Ha ma kellene előadást tartanom a témáról, sok tekintetben másképpen fogalmaznék...

A MÉLYEN REJTŐZŐ ALAPOK

Aki járt már Csornán, abban a városban, ahol élek, bizonyára megcsodálta a városközpontban a gyönyörű barokk premontrei templomot. Ez a díszes épület egy Árpád-kori templom alapjaira lett felhúzva. Talán ilyen lesz a mi kerületünk is: új építményt évszázados alapokra tudunk majd felépíteni. Milyen alapjai voltak és vannak a Dunántúli Egyházkerületnek? Mit adott régen ez a kerület a Dunántúli evangélikus népének? A jövő formálásához feltétlenül ismernünk kell a múltat is.

Azt mondta nemrég a rádió egyik esti műsorában valaki, hogy a magyar azon kevés nemzetek közé tartozik, amely akkor is megtalálja hazáját a térképen, ha azon nincsenek meghúzva a politikai határvonalak. (Legalábbis Trianon előtt így volt ez.) A Kárpátok gerince jó természetes határvonalat rajzol a magyarság hazája köré.

Ugyanez a megállapítás érvényes a régi Dunántúli Egyházkerületre is. Ez a nyugatról hegyekkel, más irányban folyókkal bezárt, némileg mindig önálló, talán már a honfoglalástól Dunántúlnak nevezett tájegység egy eleve adott természetes egységet biztosított a területén élőknek. Egyházi szempontból is. Ezen vitatkozni nem lehet: már a Római Birodalom uralkodói is önálló egységet láttak a közigazgatásilag persze több részre osztott Pannóniájukban. A dunántúli kereszténység alapjai is erre a korra nyúlnak vissza.

Ez a természetes egység mindig megőrződött, és erősítette a dunántúliak azonosságtudatát. Ha megfigyeljük a térképet, azt látjuk, hogy a török hódítás is nagyjából úgy osztotta ketté a Dunántúlt, mint az ötvenes években az egyházi területi beosztást rendező, a Dunántúli Egyházkerületet szétverni akaró államhatalom. A török hódítás után, az egyházüldözés idejében is milyen könnyen helyreállt a dunántúli evangélikusság egysége! Éppen azért, mert annyira természetes volt.

Ugyanez a természetesség az alapja annak, hogy a nyílt üldözés befejeztével a reformkori általános fellendüléssel egyidőben az egyházi élet is pezsegni kezdett a Dunántúli Egyházkerületben. Nyilván nem volt akkor sem ideális és hibátlan az egyházi élet, de nagy erőt jelenthetett a kerület természetes egysége.

Ez az egység sokszínű volt. Megtalálhatjuk itt a tömbben élő evangélikusokat: Vasban a magyarokat, Baranyában és Tolnában a németeket. Megtalálhatjuk a zárt evangélikus községeket: a Bakony hegyeiben, a Rába mentén vagy akár itt, a Moson megyei németek között. Megtalálhatjuk az óriási gyülekezeteket a maguk egyre polgárosodó egyháziasságával: Győrben, Sopronban, Kőszegen. Megtalálhatjuk a szórványokat, amelyekről a nagyok soha nem feledkeztek meg: mindig volt rájuk erő, pénz, de elsősorban imádságos lelkiület. Természetes kapcsolat volt Sopron és Tolna vármegyék között, akár házasságok révén is. Éltek itt magyarok, németek, kisebb részben vendek és szlovákok. Éltek itt hagyományos zárt közösségekben falusi gazdálkodók és zsellérek, városi polgárok és főnemesek, tanítók és kézművesek, művészek és tudósok, gyári munkások és kereskedők, halászok és bányászok. Hódított itt az ortodox lutheránus felfogás, a racionalista vallásosság és a pietizmus.

És ez a tarkaság mégis egységes arculatot biztosított a Dunántúli Egyházkerületnek. Minden különbözőség mellett, vagy talán éppen abból táplálkozva, létezett, és nyomokban ma is megvan a jól körülhatárolható dunántúli evangélikus kegyesség. A történelmi Magyarország ilyen határozott arcúata az evangélikusságnak csak a Felvidéken és Békés megyében volt.

Évtizedek és évszázadok távolából úgy látjuk, hogy a régi Dunántúli Egyházkerület hitvallásos egység is volt. Az egész kerület átszövő, rendkívül jól megalapozott egyházi iskolahálózatnak köszönhetően az evangélikusok a legeludogottabb falvakban is viszonylag világosan látták, hogy hol húzódik a határ az igaz és a hamis

tanítás között, hol van vége a Szentírás igazságának és a lutheri tanításnak, és hol kezdődnek az ezektől idegen, téves gondolatok. Bizony, még ma is meglepetten és alázattal kell észrevennie a Budapesten értelmiségivé képzett lelkésznek, hogy lutheri hitvallásosság tekintetében „egyszerű” vidéki, falusi emberek is tanítómesterek lehetnek...

Bár ez a dunántúli evangélikus hitvallásosság nyilván nem volt minden esetben a megkívánt mértékben tiszta és igaz, hiszen mind a racionalizmus, mind a pietizmus szélsőségei, mind az előző századforduló romantikája, mind pedig a későbbi ébredési mozgalmak erősen formálták a tiszta reformatori örökséget, olykor károsan is hatva rá. Ám még ez a némileg átalakított dunántúli kegyesség is összehasonlíthatatlanul biblikusabb volt, mint a XX. században a pusztulásra ítélt Dunántúltra is ráerőszakolt úgynevezett „diakóniai teológia”, amelynek sem a Szentírásban, sem a lutheri hitvallásokban semmiféle alapja nem volt.

A régi Dunántúli Egyházkerület jellemzéséhez hozzátartozik az itt élő emberek lelkének ismerete. Történelmi okai vannak ennek is, és persze ez nem emel bennünket más magyarok fölé, de tény, hogy a Dunántúlon mindig is öntudatos, önállósághoz szokott emberek éltek. Ez ma sincsen másképpen. Ennek nyomait az egyházi életben is megtalálhatjuk. Annak is történelmi okai vannak, hogy ez az öntudat még a Dunántúlon is leginkább az evangélikusságra jellemző. Talán a jól megszervezett egyházi népoktatás révén. Hiszen dokumentumok szerint a XVI–XVII. század fordulóján kicsi evangélikus falvakban is voltak már iskolák, lelkészi szolgálatot is végző tanítókkal. (Katolikus falvakban sokszor ez csak kétszáz évvel később lett általános, pedig őket a hatalom soha nem üldözte, hanem inkább támogatta, gyakran az evangélikus iskolák kárára.) Jól mutatja a dunántúli mentalitást az a levéltári adat, amely szerint a rábcakapi jobbágyok – kivétel nélkül evangélikusok – fél évszázaddal a jobbágyfelszabadítás előtt számukra is viszonylag előnyös feltételeket biztosító szerződéseket szabályozták a földesurikhoz való viszonyukat.

A XIX–XX. században is éppen a dunántúli evangélikus vidékeken fejlődött a legnagyobb mértékben a mezőgazdaság, annak ellenére, hogy itt nem voltak nagy kiterjedésű, evangélikus kézben lévő uradalmak. Ugyanígy 1990 után is az evangélikus falvakban szüntek meg először a termelősövetkezetek, és a mi gazdáink tértek vissza szinte azonnal az ősi magángazdálkodáshoz. Történelme során ehhez az önállósághoz szokott a Dunántúli evangélikus népe.

Ez az öntudat természetesen anyagilag is szerepet játszott a kerület életében. Tény, és ezért sokan ma is szinte elmarasztalnak bennünket, hogy a Dunántúli az ország egyik leggazdagabb vidéke. Az öntudatos dunántúli emberek minden kínálkozó lehetőséget ki tudtak használni a múltban is. Ez a körülmény adott anyagi biztonságot is a Dunántúli Egyházkerületben élő evangélikus gyülekezeteknek, illetve az itt szolgáló lelkészeknek és tanítóknak. Szinte a legkisebb falvak is fenn tudtak tartani tanítóit, gyakran még lelkészi állást is. A XIX. században aztán gyülekezetek önállósodásának egész hulláma indult meg. Az így létesített új lelkészi és tanítói állásokat nemcsak betöltötték, de a korabeli dokumentumokból kiolvasható, hogy tisztességesen meg is fizették a köztűnik élő szolgálattevőket. Nem is váltottak olyan gyakran gyülekezetet a dunántúli lelkészek, mint ma. Sokszor harminc-negyven évig is egy faluban éltek és szolgáltak. A Dunántúlon a lelkészi hivatás vonzó volt, sokszor annyian voltak, hogy gyülekezetek híján magának a kerületnek kellett foglalkoztatnia és fizetnie a fiatal lelkészek egy részét, akár éveken át.

HOGYAN ÉRTHETNÉM...?

Az evangélikus keresztyén lelkiség nem csupán a vasárnapi templomlátogatást jelenti, amelyre manapság sajnos sokszor leszűkül kegyességünk, hanem az egyéni, családi áhítatokat is, melyek az üldözések évszázadaiban megtartó erői voltak evangélikus keresztyénségünknek. Bárcsak újra „divatba” jönné

hitünk megélésének ez a formája! Böjti időben különösen is szükség lenne rá. E jó ügyszó, az egyéni és családi böjti elmélyüléshez adunk segítséget ezzel az írással.

Isó Dorottya (ev. lelkész, rovatvezető, Veszprém)

Én lelkem, útra készülj! (EÉ 209,1)

- Családi áhítat böjti időben -

Ádventben könnyű. Ott van a koszorú a szoba közepén, áll az adventi ház az asztalon minden napra egy igével, a gyerekek követelik az adventi naptárból a kis csoki figurát. Adventben könnyű egybegyülekezni, s a gyertyagyújtás mellett talán még énekelni, igét olvasni és imádkozni is.

Böjti egészen más. Bár ehhez az időszakhoz is kapcsolódnak szokások, s a kifejezés is közismert még, de nincsenek kellékeink, amelyek külső formaként őriznék a tartalmat. Aztán míg az advent egybegyűjt, összeterel, a böjti inkább az egyéni elcsendesedés felé készítet, és önvizsgálatra, befelé fordulásra indít. Végül az is különbség, hogy az advent, annak ellenére, hogy kívül nő a sötétség, belül egyre világosabb, ahogy egymás után gyúlnak fel gyertyái. Ezzel szemben böjti ben kint hosszabbodnak a nappalok, de belül, ahogy Jézus útját követjük, egyre súlyosabb a szenvedés árnyéka.

A húsvét előtti böjti időt nagyböjtnak nevezzük, hiszen vannak más böjti idők, pl. az advent vagy a gyász ideje. A böjtölés kapcsolódik az imádsághoz (Mt 17,21), böjtölés előzi meg a gyülekezet fontos döntését (ApCsel 13,2-3), a böjtölés teszi alkalmassá a testet arra, hogy Krisztus szolgálatába álljon. (1Kor 9,27)

A nagyböjt viszonyítási pontja a húsvét. Nemcsak abban, hogy attól számítjuk idejét, hiszen húsvét előtt negyvenhat nappal kezdődik (hamvazószerda), s levonva a hat vasárnapot – Jézus bűn és halál felett aratott győzelmének szentelve –, negyven böjti nap marad. A böjti tartalmával is húsvéthoz kötődik, hiszen ez a megtérés és a gyógyulás – a gyónás – ideje, hogy visszatérjünk a keresztségben kapott kegyelemhez. A korai egyházban pedig a keresztesítés ideje a húsvét volt.

Jánosy Lajos professzor emlékeztet, hogy a böjti idő első négy hetében az egyház mindennapi istentiszteletének olvasmánya Mózes könyvei mellett a Zsidókhoz írt levél volt, és ezek által figyelt Jézusnak, az igaz főpapnak szolgálatára. Judica vasárnapjától, a böjti idő 5. vasárnapjától olvasták a passiótörténetet, rendszerint valamely evangélium folyamatos olvasásával. Számunkra Mózes könyvei és a Zsidókhoz írt levél is nehezen érthetők, a főpapi szolgálat is távol áll már gondolatvilágunktól, ezért a böjti áhítatok leginkább Jézus szenvedéstörténetét követik.

A nagyböjt ideje Jézus negyvennapos böjtölésére és megkísértésére emlékeztet. (Mt 4,1-11) Erre a böjti útra Jézustól kaptunk meghívást: „Most felmegyünk Jeruzsálembe, és az Emberfián beteljesedik mindaz, amit a próféták megírtak”. (Lk 18,31) Napi elcsendesedésünket segítheti Ordass Lajos: A keresztfá tövében és Zászkaliczky Pál: Harmadnapra legyőzte a halált c. könyve. Az előbbi írás nem napról napra rendezzi a böjti elmélkedést, hanem egy-egy hosszabb szentírási részhez kapcsol személyes imádságokat. Az utóbbi könyv pedig kifejezetten napi áhítatokat tartalmaz. Gondolatokat, illusztrációkat Madocsi Miklós: Böjti mozaik c. könyve nyújt bőséggel.

A böjti családi áhítat valóban csendes. Jó benne időt adni az egyéni végiggondolásnak akkor is, ha együtt olvassuk az igét. Az áhítat alapjául a Gyülekezeti Liturgikus Könyv 645. rendjét, a Krisztus-dicséretet választhatjuk. A liturgus lehet a családfő, vagy az, akit a családfő erre felkér. Ha rövidebb idő áll rendelkezésre, az imádságos részből, a Kezdeshez, illetve a Szenvédő Úr szakaszokat mondjuk el. Ezután – a GYLK-ban szereplő rendet kiegészítve – olvassuk a napi igét az Utmutató alapján, majd az arra a napra szóló gondolatot vetjük fel, amelyről vagy közösen, vagy külön-külön elmélkedhetünk. Ezután visszatérve a rendezés elmondjuk a Miatyánkot.

Az egy-egy napra szóló gondolatokat a szülők vagy az egész család közösen vetheti fel. Ehhez jó segítség lehet valamelyik böjti énekünk. A címben szereplő 209. ének hat versszaka a böjt hat hetére kellő gondolatot nyújthat. Hasonlóan az énekeskönyv napi imádságos része is segíthet minden napnak a jellegzetességét megtalálni. Énekelhetjük naponta a 189. énekünket is. Ennek is hat versszaka van, hetente énekelhetjük tovább az éneket. De éneklés nélkül is tartalmas beszélgetéshez, egyéni elcsendesedéshez ad alapot. Erre igyekszik példát adni a következő néhány sor.

1. hét: Jézus az Úr

Királyi zászló – Vajon Jézus ura-e életünknek?

Jár elől – Követi-e gondolkodásom Jézust, vagy meglévő döntéseimre kérem Isten áldását?

Keresztfá titka – Hogyan tudom Jézust követni a szenvedésben akkor is, ha annak értelmét, okát nem látom?

Tündököl – A bűnbocsánat öröme tündököl-e rajtam is?

Az élet halmi szállt – Jézus magára is vonatkoztatta, hogy „aki meg akarja tartani életét, elveszti azt”.

Megtörte holta a halált – Eszrevettem-e már, hogy a gonoszság erejét az törli meg, ha elviseljük?

2. hét: A gonosszal szemben

Kegyetlen lándzsa – Gondoljuk végig a gonosz erejét!

Verte át – Hogy érzem magam, amikor elveszni látok minden reménységet?

Gonosz vasával oldalát – Jézus nem virtuális vereségektől szenvedett, hanem valóságosan. Hogyan tekintek mások szenvedésére?

Szenyvet, vétket – Mit jelent a tisztaság számomra? Szoktam-e önvizsgálatot tartani, s annak mi a mértéke?

Víz – Mit jelent, hogy meg vagyok kereszteselve?

Vér – Mit jelent számomra az úrvacsora?

3. hét: A mindenkinek szóló hír

Az ősi jóslat – Hogyan élem meg a nemzedékek összetartozását?

Betelt – Nem mese ez! – Jézus történetisége.

A hú Dávid – A hűségéről és a kitartásáról.

Énekel – Kicsik és nagyok bizonyágtétele. Figyelünk-e egymásra?

Halljátok, nemzetek! – Krisztus áldozata közösségeket gyógyít. Milyen közösségekhez tartozom, kikért vagyok felelős?

Kereszten trónol köztetek – Jézus uralma egészen más, mint a világié. Hogyan viszonyulunk a hatalomhoz – munkahely, ország, család viszonyában?

4. hét: Jézus iránti szeretet

Tündöklök – Ki merem-e mutatni érzéseimet azok iránt, akiket szeretek?

Drága fa – Hogyan lehetnék én is Krisztus-hordozó?

Királyi vérnek bíbora – Felfedezem-e azokat a szeretet-jeleket, amiket Isten adott: az ígéhirdetést, a keresztséget, az úrvacsorát?

Választott – Él-e bennem ámulat, hogy Jézus engem is elhívott a hitre és üdvösségre?

Jeles faág – Kiténtetésnek tartom-e, hogy egyházamhoz, gyülekezetemhez – a Krisztust hordozó faághoz – tartozhatom?

Ki szent testét karoltad át – Hogyan tudnám Jézust szenvedélyesen szeretni – minden más szenvedély helyett?

5. hét: Jézus jele rajtunk

Világ bűne – A világ bűne az én terhem is, és az én bűnömtől is szenved a világ.

Te hordozd át – Egyházam és gyülekezetem, mint amelyben Jézus ajándékait megtalálhatom.

Te boldog ág – Mit tehetek azért, hogy gyülekezetünk és családjunk boldog közösség legyen?

Megváltónk – Gondjaink, terheink, bűneink legyőzéséhez nem elég a mi erőnk, külső segítségre van szükségünk. Merek-e segítséget kérni keresztyén testvéreimtől egyéni vagy családi gondjaimban?

Rajtad – Gyülekezetünkben, családjunkban Jézus hatalma szerint élünk.

Zúzza szét – Gyülekezetünk és családjunk jel a világban Isten szeretetéről, Jézus hűségéről.

6. hét: Készség a kereszthordozásra

Szenháromság – Isten saját arcára, közösségre teremtett minket.

Kész vagyok-e mások terhének hordozására?

Üdvösség kútja – A kereszti útja, amelyen Jézust követem, az üdvösség forrása.

Dicsérjenek mindenk – A jézusi életrend nemcsak a családon és a gyülekezeten belül érvényes. Jézus arra hív, hogy sokak adjanak hálát Istennek értünk.

Legyen győzelmünk – Sikereinkről és kudarainkról.

Add meg ezt! – Az imádságról: menekülök-e problémáim elől, vagy merem vállalni magamat?

A diadalmas szent kereszt – Hiszem-e, hogy nem a halál az utolsó szó. Jézus jelen van szenvedéseimben.

Ha sikerül a böjti időben egyénileg vagy családi körben elcsendesednünk, magunkba szállnunk, ne feledjük, hogy evangélikus egyházunkban is lehetőség van egyéni gyónásra: jelenlegi terheinket vagy egész életünk rejtett ballasztaikat feltárhajtuk lelkészünk előtt. A feloldozás és az úrvacsora megerősít bennünket, hogy Jézus útján járva célunkhoz érhesünk.

Bencze András (ev. lelkész, püspök helyettes, Székesfehérvár)

Száz éves a győri Evangélikus Diakonissza Anyaház

Emlékezés Krégár Gizella nővérre (1923–2008)

Néhány évvel ezelőtt szomszédasszonyommal a háborús időkről beszélgettünk, gyerekként átélt emlékeket mesélve. Régi fényképeit nézegettük árvaházi, evangélikus diakonissza nővérekről, gyermekpajtasairól.

Egyik képen csodálkozva ismertem rá Gizi nővérre. Kedves arca, gyermekszerető gondossága, tiszteletet parancsoló egyénisége elfeledhetetlen számomra. Örömmel hallottam akkor, hogy ő még él, akár találkozhatok is vele. Feltétlenül látni akartam őt, beszélgetni vele a 60 évvel ezelőtti és a mai dolgokról.

A találkozásra vittem magammal az egykor vele készült óvodai fényképet a győrszabadhegyi napköziotthonos óvodánkról, ahol a háború viharában vagy 30 főnyi apró, éhes kisgyerekek nagy karéj vajaskenyeret és kakaót kap reggelire.

Ebédetről a főzelékek, kifőtt tészta jutnak eszembe. Egy szóval: nem kellett éhezniük.

Ezt a fényképet mindig őriztettem, nézegettem, gyermekeimnek, unokáimnak meséltem róla. A háború „emlékeit” elevenen tudta felidézni bennem.

Az óvoda ablakán át néztük, hogyan vonulnak a tankok az utcán, hol jobb felé, azután meg vissza, bal felé. Hazafelé menet az óvodából láttuk, hogy az utcánk teljes szélében és hosszában tankokkal van tele, azok között mentünk hazáig.

Gizi nővér elmesélte, hogy a Svédország által is támogatott „gyermekmentő akció” keretében létrehozott győrszabadhegyi óvoda vezetésével akkor őt bízták meg. A belvárosból minden nap gyalog sietett Szabadhegyre és vissza, a rengeteg harckocsi között bukdácsolva, amik szinte ellepték a várost. Intézte, cipelte az élelmiszersegélyeket, éhező családoknak, árváknak.

Későbbi életében is az emberszeretet, a gondoskodás, a másokon segítség volt a legfontosabb elfoglaltsága.

Szívesen és gyakran meglátogattam őt haláláig. Kérésre emlékkönyvembe is bejegyezte kedves szavait. Névnapja gyakran egybeesett anyák napjával, így anyák napi köszöntőmet is elmondhattam neki.

Örülök, hogy idős korban örömet szerezhettem, hálálgatva az egykori gondoskodást.

Életében utolsó csokrétam – mielőtt elvittem neki –, idehaza lefestettem, és bekeretezve a szobám falán láthatom azóta is. Mindig eszembe juttatja kedves szavait, okos intelmeit.

A temetőben járva egy szál virágot mindig teszek az ő sírjára is...

Fekete Lászlóné sz. Zsidi Edit Piroska, Győr

Emlékműavatás Veszprémben

Február 6-án, szombaton délután Veszprémben az új sportaréna előtti parkban több ezer emlékező jelenlétében – sűrű hóesésben – felavatták az egy évvel ezelőtt tragikus körülmények között elhunyt Marian Cozma kézilabdázó emlékművét.

Az MKB Veszprém KC szurkolói klub kezdeményezésére egy éve indított közadakozás révén gyűlt össze az emlékmű költsége. Az egyéb felajánlásokkal együtt a közadakozás összege eléri a 10 millió forintot. A szobor költsége 4,6 millió forint volt.

Mihály Gábor Munkácsy-díjas szobrászművész alkotása egy két méter magas gránitposztamensen áll, s a Marian Cozma arcvonásait őrző mellszobor kézilabdás dobómozdulatot ábrázol.

Az emlékművet felszentelte Siluan Manila román ortodox püspök, valamint megáldották a történelmi egyházak vezetői, Márfi Gyula veszprémi érsek, Ittész János, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke és Steinbach József a Dunántúli Református Egyházkerület püspöke.

Dr. Frenkl Róbert 1934–2010

Életének 76. évében, február 6-án elhunyt Frenkl Róbert professzor, egyházunk korábbi országos felügyelője.

Frenkl Róbert 1952-ben érettségizett az akkor Budapesti Evangélikus Gimnázium nevet viselő Fasorban. 1958-ban szerzett diplomát a Budapesti Orvostudományi Egyetemen. A hazai orvos- és sporttudomány ismert személyisége volt. 1962-ben klinikai laboratóriumi ismeretek szakorvosi és sportorvos tan szakorvosi vizsgát tett.

1969-ben az orvostudomány kandidátusa lett, 1971-től tanított a Magyar Testnevelési Főiskolán, a Magyar Testnevelési Egyetemen, a Semmelweis Egyetem Testnevelési és Sporttudományi Karán (TF).

1992-ben lett az orvostudomány doktora. 1986–1999 között a Sportegészségügyi Szakmai Kollégium elnöke, 1981–2002 között a Magyar Sportorvos Társaság elnöke volt.

A rendszerváltás után a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet főigazgatója lett, kutatási területe az egészségnevelés, a sportélettan és a sportegészségügy volt. Két tankönyvet és több ismeretterjesztő könyvet is írt.

1957-ben az Evangélikus Élet Ifjúsági rovatának szerkesztője lett, később a Diakónia és a Credo, Evangélikus Műhely szerkesztőbizottságaiban tevékenykedett.

1987 októberében választották meg a Magyarországi Evangélikus Egyház Déli Egyházkerületének felügyelőjévé, 1989-ben pedig országos felügyelővé. Ezt a tisztségét 2006-ig töltötte be.

1991 és 1997 között az országos zsinat világi alelnöke. 2004-től az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem Egyesület elnöke volt.

Temetése február 23-án volt a Farkasréti temetőben.

Menyes Gyula (püspöki titkár, Győr)

Megkérdeztük...

Rátóti Zoltán

színművészt,

Magyarföld falu fatemplomépítő polgármesterét

– *Hogyan került kapcsolatba Magyarföld faluval?*

– Cegléden, az Alföldön születtem, de sokat jártam le az Őrségbe, barátaimhoz. Egyszerűen beleszerettem ebbe a vidékbe. Nekem a dombok, az erdő, a víz, a nyugalom, a csönd, mind újdonság volt.

– *Egy internetes információ szerint 27 lelkes a település...*

– Most már 36 a bejelentett lakosok száma. Ennek ellenére az önkormányzatnál minden úgy működik, mint egy nagy városban, csak jóval kisebb számokkal és jóval nehezebb túlélési lehetőséggel.

– *Honnan indult a templomépítési szándék ebben a kis faluban?*

– A szándék már 2000-ben megszületett. Akkor közösségi munkában megépítettünk egy haranglábat. Összeálltak az emberek, és felépítették, mint a mesében. Az Őrségben hagyomány, hogy haranglábat építenek, ami egy kis menedéket is jelent az ember számára, meg persze méltó lakhelye egy harangnak. Ez után éreztük meg, hogy valami magasabb rendűben gondolkodni, az fölemeli az embert. Ebben a faluban – ahol reformátusok és katolikusok élnek – soha nem volt templom. Van viszont egy csodálatos dombhát, ami kifejezetten sugallja, hogy ott nemcsak egy magas, hanem valami szakrális épületet kell emelni. A környéken nincs fatemplom. Komoly tanulmányokat végeztünk, hogy az ottani vidék hangulatát idézze, a hagyományokhoz térjünk vissza. Földből nő ki a fa, így egy templomnak is a földből kell kinőni. Vissza a gyökerekhez, de a gyökerek ma már annyira el vannak fedve, hogy minden, ami visszamegy az ősihöz, az egyedi.

– *Tehát hitbéli háttere van, és nem az idegenforgalom fellendítése volt a templomépítési szándék.*

– Így van, bár mint polgármester praktikus is kell gondolkodnom. Van egyrészt egy alapítvány, ami az álmaimat és a templomhoz kapcsolódó hitbéli vágyaimat valósíthatja meg. Polgármesterként pedig a falu jövőjéről is kell gondolkodnom. Fejlődni kell, nehogy majd kihalt falu legyen egy szép épülettel.

– *Mit tapasztal, örülnek a templomépítésnek az emberek?*

– Több tulajdonosé volt ez az egyhektáros terület, és volt, aki odaajándékozta a részét, amikor megtudta, hogy itt templomot építünk. Persze ne feledjük, hogy Magyarországon élünk... Vannak, akik azt mondják, minek ennyi embernek ide templom? Jogos a kérdés. De én nem 36 emberben gondolkodom itt, és főleg nem egy templom esetében. Számталanszor kapok borítékot idős emberektől egy-két ezer forinttal. De van, aki lehetőségeihez mérten nagyobb összeggel támogatja az alapítványunkat. Megható, hogy teljesen ismeretlenül fontosnak érzik, hogy segítsenek ebben. Mélyen meghajlok ezek előtt az emberek előtt, és nagyon hálás vagyok mindenkinek a segítő szándékért. A számvetésnél ez nagyon hangsúlyos helyet fog kapni, hogy micsoda szeretet, odafigyelés nyílik meg emberektől. Persze ez nem minden pillanatában diadalmenet. Sokszor megfeneklik az ügy, és kell a plusz erő. Akkor ezekre a segítő szándékokra gondolok.

– *A felszentelés után hogyan képzeli el az istentiszteleti szolgáltatásokat?*

– Sok egyházi gimnáziumban jártam már, és a diákok jelezték, hogy nyaranta szeretnének itt táborokat tartani. Ekkor naponta meg lehet tölteni a templomot imával, emberekkel. Ha ott a fiatalok megjelennek, reménységet ad arra, hogy a későbbiekben megtöltsük lélekkel. És nagyon bízom, hogy ez majd a környékelieket is arra ösztökéli, hogy fontos legyen ott istentiszteleteket tartani. A hitéletet így szeretném megerősíteni és támogatni. De ehhez kapcsolódik még, hogy a falu neve miatt már nagyon sokan jelentkeztek be, hogy az esküvőjüket itt szeretnék tartani, hogy ez legyen az anyakönyvi kivonatukban. Hála Istennek, van, akiknek ez fontos. Az is fontossá teszi a templomot, ha ott esküvők és keresztelek lesznek. Ezen túlmenően – mivel nemcsak ökumenikus, hanem nyitott is – kulturális funkciója is lesz. Orgonahangversenyek, komolyzenei hangversenyek, irodalmi estek, minden olyan rendezvény, ami a templom szentségét nem sérti és nem profán. Sok szép templom van a környéken, tehát nehéz lesz „versenybe szállni”.

– *Nézem az épülő templom fényképét. Ma modern templomok épülnek, az önkéntes pedig hagyományos, és olyan, mint Noé bárkája...*

– Örülök, hogy ezt mondja. Ez szép kép, egyezik a mi szándékunkkal. Mi *örhajónak* neveztük el az Őrség miatt. Mert valamit megőriz, megment, továbbvisz...

–Bankszámlaszám: 14100299-13552849-01000008

Honlap: <http://www.magyarfold-falu.hu>

A templomszentelés időpontja: Magyarföld, 2010. június 19. 17 óra

Hajnal Anna (1907–1977)

MONDD, MIT ADJAK NEKED

Mondd, mit adjak neked, mi lenne méltó?

mondod, mi lenne elég?

boldog vagyok személyes kincseimmel,
legalább mind tiéd.

Az első légy, ki mélyen vándorolva
a multba jöjj velem,
gyerekkoromban míg csak visszalátok
a táj tiéd legyen.

Járj bennem úgy, mint ismerős vidéken
hol nem riaszt sötét,
ahol öröm a patak halk folyása
s tündéri nevetés.

Neked adom az erdők lehellését
érezd arcodon,
a várakozó csöndet, amely ébreszt
s mely veled oly rokon,

az el nem jött csodákért mind a könnyet,
a sok gyerekpanaszt,
eltitkolt kín előtted mind kimondom
te megbocsádot azt.

Ismerj meg így: a tisztaság csak vágyam,
s a rend csak ideál,
csak fegyelem, hogy nem inog a lábam
bár roskadoz a váll.

S most kincsemmé vált minden, ami bűn volt
mert neked vallhatom,
ítéletedre – vess el, avagy tarts meg –
magamat megadom.

Csak Krisztus halálára nézz, és életet találsz. A bűnt ne a bűnösökben, a magad lelkiismeretében vagy a megátalkodott kárhózkban szemléld. El vagy veszve, ha ezt teszed. A bűnt csakis a kegyelem jelképében kell nézned, és ugyanezt a képet minden erővel a szívedbe véssz. A kegyelemnek ez a jelképe pedig nem más, mint a keresztre feszített Krisztus.

Dr. Luther Márton

Breboszkzy Gyula (ny. ev. lelkész, Budapest)

„Szent igédnek fáklyafénye...”

Gondolatok a vasárnapok ünnepi igéi alapján

BÖJT 3. VASÁRNAPJÁNAK (OCULI) HETE

„Jézus Krisztusban van a mi váltságunk az ő vére által: a bűnök bocsánata az ő kegyelmének gazdagsága szerint.”
(Ef 1,7)

Abraham Lincoln egyszer meglátta, amint egy ültetvényes gazdag ember a rabszolgapiacra egy fiatal leányt akar megvásárolni, hogy azt majd a maga kedve szerint használhassa. Abraham Lincoln megszánta a leányt, és az ültetvényes elől jóval magasabb áron megvásárolta, majd rabszolgái sorsából felszabadította. Amikor a leány megértette, milyen nagy ajándékot kapott, így szólt: Uram, szeretnék ezután mindig önnél maradni, önnek szolgálni.

Böjt 3. vasárnapján Pál apostol emlékezteti az efezusiakat – és minket is – Isten irgalmas cselekedeteire. Fiát, Jézust azért küldte a világba, hogy a mulandóságból megváltson az örök élet szabadságára.

Gondold meg – kedves olvasó –, Krisztus ezért értünk a legnagyobb árat kész volt megfizetni. Keresztfán kiontott vére által megszerezte bűneink bocsánatát.

Böjti csendességben hálaadással és hittel vegyük örök életre szóló szabadságunkat, és elhagyva sok hiábavalóságot mondjuk ki: *Uram Jézus, szeretnék ezután mindig veled járni, élni és neked szolgálni.*

Isten, szívem néked adom, Kedves ajándéku!

Ezt kívánod tőlem, tudom, Fogadd sajátodul. (EÉ 319,1)

BÖJT 4. VASÁRNAPJÁNAK (LAETARE) HETE

„Arról ismertük meg a szeretetet, hogy Jézus az életét adta értünk.” (1Jn 3,16)

Néhány évvel ezelőtt Izrael földjén tett zarándokutunk során a Betlehembe vezető úton megilletődve álltunk meg Ráchel síremlékénél. Hívó, imádkozó zsidókkal együtt emlékeztünk mi is Ráchelre, Jákob feleségére, aki Benjámin nevű gyermeke születésekor életét adta azért, hogy kisfia megszülethessen, éljen. Közel háromezer évvel ezelőtt történt mindez. A hithű zsidók ma is magasztalják Ráchelt áldozatáért szerte a világon. Tudjuk, évek során sok anya adta életét születendő gyermeke életéért. Méltó, hogy ma is magasztaljuk emléküket.

Igénk János apostol böjti leveléből való. Benne minden keresztyént emlékeztet arra, hogy örök életük van. Az apostol látta, amikor Jézus a kereszten életét adta minden emberért, teérted és énértem is. Kérte a mennyei Atyát: *bocsásd meg bűneiket!*

Kívánom, hogy olvasóink a böjti napokban érezzék meg Jézusunk végtelen szeretetét.

Jézus, ki értünk szenvedtél, Hogy éljünk halálra mentél.

Néked, néked szívből hálát adunk.

Holtig, holtig híveid maradunk. (EÉ 194,6)

BÖJT 5. VASÁRNAPJÁNAK (JUDICA) HETE

„Jézus Krisztus az engesztelés a mi bűneinkért, de nemcsak a mienkéért, hanem az egész világ bűnéért is.”
(1Jn 2,2)

M. Schröder misszionárius írja: Szudánban egyik településen él a toposzák törzse, két nagy család (klán). Az egyik család jeles férfi tagját lövöldözés közben megölték. Ennek következtében mély szakadék tá-

madt a két nagy család között. A klánok hozzátartozói már nem is beszéltek egymással, és nem étkeztek együtt. Három hét után égett bennük a vágy, hogy újra békesség legyen a településen. Ehhez a vétkes családnak engesztelő díjat kellett fizetni, ez tizenöt tehén átadását jelentette. Az engesztelő díj átadására egy semleges közvetítő embert kértek meg. Másnap kora reggel a vétkes családból áthajtották a tizenöt tehenet mint az engesztelés árát. Ezután levágtak egy bárányt engesztelő áldozatul. Ekkor az ellenséges felek leültek egymással szemben, és megették, megették, megették, amit magukkal hoztak egymás számára. Az étkezés befejezéséül mindenkinek meg kellett az ajkát nedvesíteni az áldozati bárány vérével, hogy az engesztelés teljes legyen. Majd mindnyájan felálltak, és ezt mondták: Elvégeztetett. – Ezzel a két klán közötti szakadás megszűnt, a békesség helyreállt.

Milyen szép képe ez annak az egyszeri áldozatnak, amit az Úr Jézus értünk elvégzett. Áldozatával megszűnt az ellenségeskedés Isten és ember között. Erről szól úrvacsorai énekünk minden úrvacsoraoasztáskor. Hangozzék e böjtből most is magasztaló énekünk:

Krisztus, ártatlan bárány, ki miértünk megholtál.

A keresztra oltárán nagy engedelmes voltál.

Viselvén bűneinket megváltottál minket.

Irgalmazz nekünk, adj békességet nekünk,

Ó, Jézus, ó, Jézus. (EÉ 188,1)

BÖJT 6. VASÁRNAPJÁNAK (PALMARUM) HETE

„Az Emberfia azért jött, hogy szolgáljon, és életét adja váltságul sokakért.” (Mk 10,45)

Jézus kortársai főpapok, írástudók, görögök és római emberek hallották Jézus tanításait, látták cselekedeteit. Számukra mégis kérdés volt, kicsoda Jézus. Miért jött? Lehet, hogy számokra 2010 virágvasárnapján hasonlóképpen kérdés Jézus személye?

A mai ünnep igéjével Jézus válaszol kérdésedre, leleplezi önmagát.

Szolgálni jöttem téged, európaiat, ázsiai, amerikai és a világon bárhol élő embert. A tudóst, az erőst, a gyengét, az elhagyottat, a beteget. A férfit és a nőt, a fiatal és az öreg. Szeretlek benneteket. Annyira szeretlek, hogy életemet adom értetek. Akarom életem árán is, hogy e világon békesség legyen. Virágvasárnap üzenem e néhány sor írás által: jöjjetek énhozzám mindnyájan. Vegyétek és egyétek az én testemet, és igyátok az én véremet, hogy így benneteket legyenek, mert aki engem befogad, annak örök élete van, és én feltámasztom azt az utolsó napon – sugallja Jézus.

Jézus maga mondja: Boldog az az ember, aki meghallja és hittel fogadja üzenetét. Ugye virágvasárnap ott leszel templomodban szüleiddel és gyermekeiddel együtt? Hívó őseiddel hitvallásként éneked az evangélikus énekeskönyv 143. énekét:

Jézus, örömmel fogadlak, áldott légy, hogy eljöttél.

Hittel téged megragadlak, hogy megváltómmá lettél.

Már többé el nem eresztlek, szállásra szívembe veszek.

Hozzád köt a szeretet mindörökké engemet,

Szívem néked már ajtót tárt, Uram Jézus, hozzám szállj!

Jövel, régen óhajtván várt, maradást nálam találj!

Töröld könnyem, szüntesd bajom, így víg örömmel mondhatom:

Hozzád köt a szeretet mindörökké engemet.

Ökumenikus imahét Móraon

Móraon, a Bakony és a Vértes alján elterülő kis városban az ökumenikus imahét idején nem fúj a Móri-árokra oly jellemző szél. Nem voltak sötétek az utcák, hiszen élesen világított a frissen esett hó a villanylámpák fényében. A fáradságot nem ismerő járókelő megszemlélhette a várost átszelő erek tiszta, gyorsfolyású vizeit, s gyönyörködhetett a látóhatár végén kimagasló Vértes oldalában is. Beleillett az idilli téli képbe a két katolikus és a református templom harangjának szava. Jó volt a keskeny utcákból igyekvő emberek közé vegyülve a régen Magyaromárnak nevezett városrész felé, a református épületkomplexum részét képező templomba sietni. Jó volt akkor is, ha evangélikus imaházunk vasárnaponként megszólaló kis csengőjének (mi harangnak nevezzük) hangját most nem hallhattuk, csak beleképzeljük a harangok zúgásába, mint cseppet a tengerbe. Evangélikusként Móraon kisebbségben vagyunk...

Gyerekkorom jutott eszembe, a falum, a régi emberek, a katolikus és evangélikus „*ifjak, vének*”, akik hosszú sorban mentek saját templomukba az adventi és böjti estéken. Néha egymáséba is betértek, de csak vendégként esküvői alkalmakra, vagy bámszokdókként. Ady sokak által ismert Karácsony című verse is zsongott fülemben, s onnan való az előbbi idézet is. Karácsonyi volt a hangulat.

„Az Úr csodásan működik.” Sokan kezdték bizonyágtételüket ezekkel a szavakkal. Én is e szép, angol eredetű énekünk sorait (EÉ 328) választottam az ideji ökumenikus imahéttel kapcsolatos gondolataim kifejtéséhez. Az evangelizációs mozgalom hazai újraéledésének hatására még az 50-es évek elején, kisiskolásként, a bibliakörben tanultam. Azóta is különleges lelki töltést ad éneklése. Így voltam most is, amikor az ökumenikus alkalmaknak egész hétre otthont adó, csupa melegséget árasztó móri református templomban énekeltek. A Mindenható csodálatos tettei a hívő ember számára nem kétségesek. Mégis, kimondhatatlanul nagy csoda – az egyháztörténeti múlt ismeretében különösen –, hogy a világ számos helyén egyszerre, együtt imádkoztak, s egyazon ige hangzott el estéről estére milliók ajkáról. Ez így volt még akkor is, ha keretül különböző liturgiát használtak. Mert Miskolcon minden este más-más felekezet templomában, s az adott egyház rendje szerint folyt a szertartás, meghívott, más felekezetű igehirdetővel. Zalában ugyancsak naponként változott az alkalom helye, s más felekezet adta az igehirdetőt, de egységes volt a liturgia. A sor folytatható.

Számomra különösen kedves volt a mi alkalmunk, a móri. Megragadott, hogy a Krisztus-hívők közössége milyen mély áhitattal hallgathatta a katolikus Szász László esperes-plébános, Marco kapucinus szerzetespap, P. Tóth István és Veres Péter református, Kapi Zoltán (pusztavám-móri), valamint Bajusz né Orodán Krisztina (nagyvelegi) evangélikus lelkészek igehirdetését. Öröm volt tagja lenni annak a közösségnek, amelyik az egységesen elfogadott szöveggel, bátran vallotta meg hitét, együtt imádkozott, és együtt énekelte a közös liturgiához kiválasztott énekeket, közöttük – Luther énekét – az Erős vár a mi Istenünk című evangélikus himnuszt.

Az Úr csodatételét életünk minden percében tapasztaljuk, s azt is, hogy nem feledkezünk meg rólunk, terelget a helyes úton, egymás felé is.

Régi, ismert történet, de sokat mond. A „haza bölcse”, a hívő katolikus Deák Ferenc állt a keresztelőkút mellett a Deák téri templomunkban, amikor az evangélikus Kossuth Lajos fiait (Ferencet, majd Lajost, Tivadart) keresztelték. Talán nem véletlen, hogy kétszáz kilométerrel távolabb – a zalai Pusztaszentlászlón – az evangélikus lelkész keresztomája volt a katolikus Oszterhuber Tarányi Józsefnek és feleségének, Deák Klárának. Íme, a 19. századi ökumené példái.

Az Edinburgh-i missziói konferencián immár 100 éve kezdődő modern ökumenikus mozgalomtól hosszú út vezetett máig. Az akkor protestáns egyházak által kezdeményezett missziói együttműködés kiteljesedett. A Krisztus-hívők között fennálló megosztottság további enyhítése s az egyre másra jelentkező kihívások elleni közös fellépés eredményessége gyülekezeteink együttműködési készségében, egymás iránti tiszteletében gyökerezik, s annak állhatatos hangsúlyozásában, hogy valamenynyen kizárólag Krisztus egyházához tartozunk. Ha ezt erős hittel valljuk, s úgy is élünk, akkor nem vehetnek erőt rajtunk az ellentétek. Maradhatunk sokszínűek, s járhatjuk más-más módon az üdvösségre vezető keskeny utat, Krisztussal, kegyelemből.

Dr. Jáni János (Mór, Gellénháza)

Göllner Pál (gyülekezeti tag, Budapest-Zugló)

Életek és énekek

„Szelíd szemed, Úr Jézus ...” (EÉ 385)

125 évvel ezelőtt, 1885. március 16-án, Budapesten született báró Podmaniczky Pál. Gyülekezeti lelkész volt Felsőszeliben, majd teológiai tanár Eperjesen, később a Pécsi Erzsébet Tudományegyetem soproni teológiai karán. Emellett keresztyén egyesületekben vett részt aktív tagként és tisztségviselőként. Kiemelendő e gazdagság életútban, hogy a misszió égő szívű képviselője, mozgósítója és professzora volt.

A felsőszeli lelkészi évek (1911–1918) nagy hatással voltak rá. A település népének köszönheti, hogy megerősödött magyarságtudata. Még ennél is fontosabb, hogy ott figyelte fel a keresztyénségnek mint az élet bizonyágtételének lehetőségére és fontosságára. Ekkor terelődött figyelme a skandináv népek „erőtéljes keresztyénsége” felé. Szívesen ment volna közéjük, de erre akkor nem volt lehetősége. Viszont elkezdte tanulni nyelveiket. Nyelvtudása révén jól tájékozódott a német, angol, dán és holland missziói irodalomban.

1924-ben Raffay Sándor püspök kíséretében és tolmácsként végre Finnországba utazhatott. Később magánutat is tett északra. A hívő parasztsaládokkal való találkozás nagy élményei mellett részt vehetett olyan nyári konferencián is, ahol 8000 ember hallgatta az hitébresztő lelkész igehirdetését. Megállapította, hogy „a finn egyház élő egyház, mindekelőtt azért, mert – misszionáló egyház.” Véleménye a körtti ébredési mozgalomnál szerzett tapasztalatokon nyugodott. Úgy látta, hogy ha az egyház nem folytat missziót, nem Krisztus egyháza. Megfordítva pedig szükséges, hogy a missziói munka mögött ott legyen az egyház. Szívvel-lélekkel buzdította egyházunk népét a misszióra.

Mai gyülekezeteink milyen missziót folytatnak? És egyes gyülekezeti tagjaink életszükségletként képviselik-e megváltó Urukát? Podmaniczky életútját tanulmányozva óhatatlanul és konokul előtörnek ezek a kérdések.

A magával ragadó finn élmények hatására lefordított több finn éneket. Ezek közül kettő található énekeskönyvünkben. A címadó énekünk mellett az „Uram, ó, add, ha vándorutam” kezdetű (EÉ 525) a másik. A fordítások olyan jól sikerültek, hogy a finnek és svédok a magyar fordításokat szebbnek tartják az eredetinél! A „Jöjj, királyom, Jézusom” kezdetű finn éneket is ő fordította, amely a református énekeskönyvben (RÉ 464) található.

Ennek a szelíd embernek a gondolkodását jól kifejezi a Szelíd szemed, Úr Jézus kezdetű énekünk szövege. Büneivel az Úrhoz menekül, ítélete ellenére is bizalommal várja, hogy ismét rátekint (4. versszak). Mert jól ismerte drága Megváltóját. Ezért őhozzá hívott másokat is. Gyülekezeteink, közösségi alkalmaink sokat énekelte éneke lett ez a szépművi alkotás. Kapaszkodjon bizalommal kedves Olvasónk is az élő Úr Jézusba!

A lelki ébredés annyira izgatta, hogy finnből lefordította és 1932-ben saját költségén kiadta Oravala: A parasztproféta című életrajzi regényét, mely Paavo Routsalainen (1777–1852) – „a finn egyháztörténelem leghíresebb parasztja” – életéről és nagyhatású országos szolgálatáról szól. Szándéka az volt, hogy közel hozza ezt az embert és az ébredést a magyar hívekhez.

„A keresztyénséget a személyes életben megvalósult formájában szerette” – olvasható a halála után megjelent egyik megemlékezésben. A szelíd szemű Úr Jézus segítsen minket is, hogy keresztyén bizonyágtételünk „élet-illata” (2Kor 2,16b) lehessen.

Gyermekoldal

Kedves Gyerekek!

Köszönjük februári rejtvényünkre küldött megfejtéseiteket. A Jézustól idézett helyes mondat így hangzik: „*Ti vagytok erre a tanúk. És íme, én elküldöm nektek, akit Atyám ígért, ti pedig maradjatok a városban, amíg fel nem ruháztattok mennyei erővel.*”

A második kérdés az volt, hogy kiről beszél ebben Jézus? Volt, aki félreértette ezt a kérdést. A helyes válasz az, hogy Jézus a Pártfogóról, a Szentlélekről beszél, akit mennybemenetele után az Atya küld nekik.

A pontszámok a következőképpen módosultak:

Asbóth Dorina, Rábcakapi (30)
Balás Dóra Katalin, Budapest (30)
Beledi hittanosok (30)
Nagy Bálint, Hegyeshalom (30)
Nagy Patrik, Mihályi (30)
Nagy Réka, Hegyeshalom (30)
Tapolcai Márton, Sopronnémeti (30)
Tapolcai Tamás, Sopronnémeti (30)
Tóth Anikó, Lébény (30)
Asbóth Lídia, Sopron (20)
Nemesszalóki 5. oszt. hittanosok (20)
Kovács Anna, Csikvánd (10)

A hosszú, hideg tél után vártuk már a márciust, amely reménység szerint meghozza a tavaszi jó időt. A természet és az ember is vágyódik már a nap fényére és melegére. Testünknek és lelkünknek is szüksége van arra, hogy feltöltődjön és újjászülessen. Március a megújulás, a kikelet hónapja, de nevezik még tavaszelőnek, régies nevén pedig böjtmás havának is, hisz a böjt második hónapja ez. Annak a hat hétnek a közepén járunk, mely a vidám, harsány farsangot követően a húsvétra való készülődés csendes időszak.

Hogyan készülünk Jézus feltámadásának ünnepére? A Szentlélek megadja a bölcsességet a hívő embernek ahhoz, hogy meg tudja ítélni, milyen böjtöt tartson. „*Amikor pedig te böjtölsz, kend meg a fejedet, és mosd meg az arcodat, hogy böjtlésedet ne az emberek lássák, hanem Atyád, aki rejtve van*” – tanítja Jézus. (Máté evangéliuma 6, 17.) Az ige arra figyelmeztet bennünket, hogy böjtünk ne képmutató, a külsőségekben megmutató lemondás legyen, hanem a lelkünket megtisztító belső elcsendesedés. Lehetőség arra, hogy alkalmat teremtsünk az Úr felé fordulásra, a reá való odafigyelésre. Ha jobban megismerjük önmagunkat, mennyei Atyánkhoz is közelebb kerülhetünk. Így hoz számunkra a böjt örömet és áldást, hisz megerősíti az Istennel való kapcsolatunkat.

Ha a nap felé fordulsz, hátad mögé esik az árnyékod – tartja egy afrikai közmondás. Ez az egyszerűnek tűnő mondat mélyebb értelmet, reménytelit ígéretet hordoz. Ha az örök Világosságra, Jézusra figyelve élünk, magunk mögött hagyjuk bűneink árnyékát.

Szívünk vizsgálatával és őszinte bűnbánattal forduljunk a világ Világossága felé, hogy megtisztítson és megújítson bennünket Isten egyre növekvő ismerete és szeretete!

A böjti bűnbánat, elcsendesedés nem keresztény hagyomány, egyházunk a zsidó gyakorlatot vette át: az Istenhez intézett esdeklő kérés jeleként imádságuk megerősítésére szolgált. A böjti csendben Dávid ószövetségi bűnbánó imádságával, az 51. zsoltár szavaival forduljunk Istenhez, figyeljünk nyitott szívvel válaszára!

„*Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem! Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem! Vidámsíts meg újra szabadításoddal, támogass,*

hogyan lelkem készsége legyen.” Ámen. (Zsoltárok könyve 51, 12–14)

HAJ	I	JÁ	SÉG	ÖN	BŰN
LAT	A	NAT	HA	SÁG	RÖK
VÉNY	NAL	GAZ	ROM	SÁG	SA
LAP	MÁD	GOS	BÁ	Ö	I
LÁ	TÖR	VIZS	GAS	DÁS	FOR
SÁG	MA	VI	RÁS	GÁ	LAT

A rejtvény megfejtéséhez olvassátok el Ézsaiás próféta könyvének 58. fejezetét! Megtudjátok, hogyan vélekedik az Úr a böjtről.

1. feladat: A táblázat szótagjaiból – tíz kivételével – az ige-szakasz szövegének kilenc szavát rakhatjátok össze. Haladjatok a bal felső sarokból indulva folyamatosan lóugrásban a táblán!

2. feladat: A megmaradt tíz szótagból állítsatok össze három, a böjttel összefüggő szót!

3. feladat: Fogalmazzátok meg egy-egy mondattal, hogyan kapcsolódnak e fogalmak a böjthöz!

Megfejtésként a három kifejezést és azok értelmezését küldjétek be!

A helyes megfejtést beküldők pontokat gyűjtenek, és félévente kapnak komolyabb és értékesebb jutalmat júniusban, illetve decemberben. Erre egyrészt azért van szükség, mert egyre többen külditek be megfejtéseiteket, és ezáltal a kitartást és a rendszeres részvételt is honorálni tudjuk. Másrészt, mivel gyülekezeti hittanoscsoport is küld be megfejtéseket, őket nem egyénileg, hanem csoportosan szeretnénk megjutalmazni. A jutalom értéke a fél év alatt gyűjtött pontok számától függ.

Beküldési határidő: 2010. március 26.

**Cím: Dunántúli Harangszó Szerkesztősége
9001 Győr Pf.: 1639**

Várjuk megfejtéseiteket, jó fejtörést kívánva!

Kata néni

DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ
Nyereményszelvény 2010. március

Név, életkor:.....

Lakcím:.....

A megfejtést külön lapra írjátok le! .....

Pongrácz Máté (hatodéves teológus, Kaposvár-Györság)

Itt az idő!

„Erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi!” (Ézs 40,29)

Amikor az egyén, a közösségek, az egyház és országunk is a böjti időszak bűnbánó és Istent kereső időszakát éli, az ismerőseimtől hallott két történet kavarog bennem.

Az egyik egy evangélikus anyáról szól, akinek kisgyermeké született. Mivel nagyon boldog volt és hálás Istennek, minél előbb szeretne volna megkeresztelni kislányát. Ekkor azonban váratlan dolog történt. Az anya örömét hamar lelombozta a felkeresett lelkész érdektelensége és közönye. Ez az érzés egészen a keresztelek napjáig elkísérte az anyát, amikor a lelkész szintén nem törődött túlzottan vele, és a keresztelek emléklap is valami gyorsan összefirkantott irományra sikeredett.

Az édesanya szomorúan és csalódottan távozott a templomból, és nem értette, miért is történt ez vele.

A másik történet egy kis evangélikus faluról és annak konfirmandusairól szól, akiknek szülei konfirmációra írták gyermeküket. A fiatal lányokat és fiúkat épp úgy, mint a legtöbb társukat, nem hozta lázba a heti egy alkalom, de mivel szülei ragaszkodtak hozzá, ezért rendszeresen jártak a konfirmációs órára. Kezdetben a lelkész is aktív volt. De szép lassan furcsa dolog történt. A gyermekek vártak és vártak, de a lelkész elmaradozott az alkalmakról, mígnem pár hónap múlva már egyáltalán nem is járt ki a faluba.

A szülők keresték a lelkészt, meg is beszéltek újra az időpontot, valahogy nem jutott nyugvópontra az ügy, és szép lassan el is felejtette mindenki a konfirmációt.

Ez a két történet kavarog bennem most a böjti időszak kezdetén. És nagyon elszomorít elsősorban az, hogy megtörténhet mindez egyházunkban, másodsorban viszont önvizsgálatra is indít. Önvizsgálatra indít, mert ha őszintén magamba nézek, szomorúan tudatosul, hogy gyakran én sem tudok úgy hozzáállni feladataimhoz, ahogy azt az Úr elvárja tőlem. Sajnos sokszor esik meg velem is, hogy rosszul kimondott szavaim vagy elhibázott tetteim miatt az Isten ügyének képviselője helyett épp az ellenkezőjét érem el. De talán ami a legrosszabb, hogy erről sosem akarok tudomást venni.

Furcsa betegsége a keresztyén létünknek, hogy állandóan tökéletesnek akarunk látszani. Furcsa betegsége, amitől jó lenne végre megszabadulni. Jó lenne, ha az evangélikus gyülekezetek egyre inkább olyan közösségekké válnának, ahol őszintén lehet beszélni, ahol ki lehet mondani lelkésznek és gyülekezeti tagnak egyaránt a problémákat, bajokat. Ahol képmutatás nélkül egymás szemébe lehet nézni.

Itt az idő! Változás kell, olvasható az egyik választásra készülő párt plakátján. Engem most böjt hónapjában nagyon megragadott ez a szlogen. Nem

feltétlen a politikai üzenete, sokkal inkább életemre és evangélikus egyházamra alakított mondanivalója miatt.

Hisz mikor, ha nem böjt csodálatos csendjében jött el az idő arra, hogy a megfáradt létünket fel merjük vállalni? Mikor, ha nem böjtből jött el az idő arra, hogy erőtlenségeinkkel, gyengeségeinkkel egymás elé, de főleg Isten elé merjünk lépni?

Döbbenetes azt átélni most a feltámadás ünnepére készülve, hogy az egyházi év milyen érzékletesen vezet el minket húsvét csodájához.

Úgy vezet el, hogy előtte lehetőséget ad a bűnök felismerésére, és esélyt ad a testi és lelki megtisztulásra. Esélyt ad azzal, hogy csendben és érzékletesen negyven napig a keresztre mutat, negyven napig arra hív, hogy oda letegyük minden terhünket.

Kedves Testvérek! Most, amikor egyházunk a legnagyobb ünnepre, húsvétra, és országunk pedig egy sorsdöntő országgyűlési választásra készül, jó magunkban tudatosítani, hogy életünk, hitünk, közösségeink, egyházunk és országunk is csak akkor lehet sikeres, ha képes megtisztulni, ha képes megfáradtságát és erőtlenségét felvállalva Krisztusból erőt meríteni.

Hisz, ahogy az ige írja: „erőt ad a megfáradtnak, és az erőtlent nagyon erőssé teszi!”

Ámen!

Feladó: DUNÁNTÚLI HARANGSZÓ

Szerkesztősége

Győr

Pf.: 1639

9 0 0 1

NYOMTATVÁNY